

af en Ret, hvis Dommere ikke kjende de Omstændigheder, hvorunder min Formue er erhvervet, og paa hvilke Afkomster den beror. Jeg siger, at det er en høist uheldig Tilstand, og i den Henseende beror Lovgivningsmagten, først Regjeringen, men dernæst ogsaa Rigsdagen sit Ansvar for, hvad der sker ved det, som ingen Dommer — han være saa dygtig, som han være vil — kan magte, naar han ikke er inde i Sagen paa den Maade som de Dommere, der ere inde i den. Altsaa, de Sager, som komme fra et saadant Territorium, kunne ikke fra de høiere Autoriteters Side paadømmes med den Sikkerhed og den fuldstændige Retferdighed, naar de angaa den flæsvigste Ret, som naar det er rent danske Sager. Jeg behøver ikke at paafalde Autoriteter derfor; ved denne Sags Behandling for Højesteret blev det, førend Proceduren begyndte, høit og lydeligt udtalt af Advokater og Jurister, det fremgik ogsaa af hele Extraktens Indhold, og Ingen vil bebrejde Retten det Mindste i den Henseende — man kan ikke forlange umulige Ting —, men for den, hvis Formue er afhængig af Sligt, er det en høist uheldig Omstændighed. (Afbrydelse). Der bliver sagt: Undlad at komme med disse Ting, men de ere dog nødvendige for nogenlunde at sætte sig ind i Sagen. Her er den mærkelige Omstændighed, at man i en Valgkreds siger — og det er der jo Ingen, der har Noget imod —: Vi høre os for Dommerens Konklusion, vi tage dens Resultat; men vi anerkjende ikke dens Præmisses, vi anerkjende ikke, at den er overensstemmende med hele vor nedarvede sædvansmæssige Retsstilling. Naar saaledes en Opposition træder op imod sit Lands høieste Rets Præmisses, saa er jeg som de Vedkommendes juridiske Konsulent forpligtet — det er min Anskuelse — til at godtgjøre, at det er ikke et Mundsvær, godtgjøre, hvorfor vi ikke kunne høre os for Præmisserne. Jeg skal tillade mig senere at dokumentere, hvad jeg siger; men for at lette Thinget og forklare Tiden kommer jeg med min Ansørelse af Citaterne paa een Gang. Det blev paavist ved den sidste Forhandling, at vor første Retslærde, Anders Sandbø Orsted, meget stærkt har fremhævet, hvad jeg her gjør gjældende, nemlig de danske Domsloes absolute Ukyndighed i flæsvigste Forhold. Jeg skal nu komme med Bevis, det anser jeg for Pligt overfor Dem, for at man ikke skal sige: De kan sagtens udtale, at den Dom er saarende for Arvingerne, for Befolkningen, men kom med Noget, der kan se ud som et Slags Bevis. Jeg skal komme dermed. Højesteretsdommen — jeg kan sige ogsaa dette, uden at sige noget Fornæmende — er ikke stringent i sine Præmisses, siger ikke skarpt, som det sker i mange andre Domme: Det er bevist, der ligger Retten, men Dommen er antagende, formenende. Den udtaler ikke med Bestemthed: der ligger Retten, men den siger: der antages Retten at ligge. Og naar man

saa spørger: Hvad ligger paa den ene, og hvad ligger paa den anden Side? Saa er det, at Hørboernes Sind slaas med Forbauselse. Paa den ene Side, paa dens Side, der tabte ved Højesteret, ligge to vundne Sager ved Underretten og Overretten, en Erklæring fra Modpartens Side, at han har albrig troet at have nogen Ret, en Erklæring fra 48 af Dens mest ansete Mænd, hvoraf 5 ere beedigebe — og jeg antager, at de 43 kunne gjerne være ubeedigebe — om, at den Erklæring, som er afgiven af Kammerherre Stemann, aldeles strider imod det Rigtige. Der foreligger Dokumenter, som aldeles utvivlsomt ere til Fordel for den tabende Part. Og hvad ligger paa den Vindendes Side? Det er mig umuligt at sige, at jeg kan se et eneste Bevis; jeg kan ikke øine, at der er Noget, som man i daglig Tale kan kalde for Bevis. Vidnebevis, Tilstaaelse, Ejsøn, Dokumenter, Alt taler for den Tabendes Sag. Det, som har ført til denne mærkelige Domsælbelse, er uomtvistelig en Erklæring af en tidligere høit anset Mand — ganske uomtvisteligt. Nu kan man sige: Men bevis, at denne Erklæring ikke er rigtig. Jeg skal altsaa gaa over til at trække denne Erklæring frem; thi det kan ikke gaa an, at Sligt sker mere end een Gang. Denne Erklæring, der, om jeg saa maa sige, er accepteret i Dommen, og hvis Indhold aabenbart er, saa at sige, oversat paa godt Dansk i Dommen, medens den er skreven af en flæsviger paa slet Dansk — paa den er det utvivlsomt, at Dommen støtter sig. Jeg vil nu nødig udtale noget som helst Uforbeholdt om Højesterets Præmisses; men jeg tillader mig at udtale mig temmelig bestemt imod den Erklæring, paa hvilken Præmisserne ere byggede. Denne Erklæring siger, hvad der ogsaa er optaget i Højesterets første Præmis, hvad der var Hovedgrunden, hvorfor Vedkommende vandt ved Højesteret. Den efter min Formening Forurettedes Moder vandt, fordi — det er Hovedgrunden — hun maatte antages for Eierinde efter Stiftet. Jeg heber Enhver lægge nøie Mærke hertil; thi ogsaa simple Lagmænd kunne meget godt se, at Argumentationen er gal. Striden var kun om, hvorvidt hun eiede Gaarden eller havde Brug af den paa Livstid. Det er Kardinalpunktet, og intet Andet. Hovedgrunden, hvorfor hun maatte betragtes som Eierinde, var, siger Dommen og Erklæringen, at i det paagjældende Dokument, der forelaa til Fortolkning, var der for det første ikke bestemt en Aftægt for hende, og for det andet hendes Brugsret ikke nærmere bestemt. Man har altsaa slet ikke set, hvorefter det gjaldt. Konen kunde under de Betingelser, hvorunder Proceduren er ført af Parterne, og som ere anerkjendte af Højesteret, albrig i sit Liv faae Aftægt. Enten har hun Gaarden til Eie, og saa kan hun ikke faae Aftægt af sig selv, eller hun har Gaarden til Brug paa Livstid, og saa kan hun heller ikke